

19-28.XI 2020.
SUSRETI СУСРЕТИ
XXXVII
ПОЗОРИШТА/POZORIŠTA/KAZALIŠTA
BRČKO DISTRIKT BiH БРЧКО ДИСТРИКТ БиХ

BILTEN
БИЛТЕН

Pozorište i mi: nastanak teatra, položaj glumca, nestanak čovjeka!

VAŽNIJI TELEFONI U BRČKOM

Dom kulture	216-511, 233-820, 212-803	Umjetnička galerija	211-738
Omladinski centar Brčko	218-524	Autobuska stanica	360-125
Vlada Brčko distrikta	216-011, 216-093	Željeznička stanica	360-116, 360-118
Redakcija Biltena Susreta	216-775, 211-738	Hotel "Grand Posavina"	220-111
Biblioteka / Knjižnica	212-709	Hotel "Jelena"	232-850, 217-079
Dom zdravlja	217-422	Hotel "Evropa"	301-244, 301-386
Policija Distrikta	122, 216-855	Hotel "Park"	211-051
Hitna pomoć	124, 215-001	Motel "Antunović"	216-031
Vatrogasci	123	Motel "Vila Cicibela"	231 810
Tačno / točno vrijeme	125	PTT Brčko - informacije	1185
Telegraf	1202	Taksi	211-740

REDAKCIJA BILTENA XXXVII SUSRETA POZORIŠTA / KAZALIŠTA BIH

Glavni i odgovorni urednik: Jakov Amidžić;

Urednik: Almir Zalihić; Tehnički urednik: Igor Jeremić; Fotograf: Dejan Đurković;

Članovi redakcije: Sanita Jerković Ibrahimović, Miljana Đurđević, Alma Kajević, Slobodanka Ristanić,

Suvad Alagić, Ivana Pirić, Duško Radovanović, Dejana Krstić, Anđelka Đurić, Kristijan Bilić,

Predrag Nešović, Danijela Regoje, Mladen Bičanić, Srdjan Vukadinović.

Izdavač: Vlada Brčko distrikta BiH – Odjel/ Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu;

Za izdavača: Pero Gudeljević

Štampa: "Gama" Brčko;

Tiraž: 1000 primjeraka

KREATIVNI SPOJ VIŠE UMJETNIČKIH DISCIPLINA I ČASOPIS „S U S R E T I“

Piše: Srdjan Vukadinović

Već tradicionalno u okviru Susreta pozorišta/kazališta se pojavljuje časopis „Susreti“. Časopis i Festival su isto vezivno tkivo onoga što se zove Festivalsko biće događanja kazališta u Brčkom. Za XXXVII Susrete pojавio se dvobroj 3-4 časopisa.

Veoma bogati sadržajni okvir časopisa rasporedjen je u 17 temata i obima više od 500 stranica.

Temati koji čine dvobroj 3-4 za 2020. godinu su: drama, teatar film, proza, eseji, poezija, putopisi, haiku, aforizmi, dio posvećen djeci, segment koji pišu i popunjavaju stvaraoci iz Brčkog, što je i jedan od specifikuma časopisa, kao i prikazi i popis fotografija Marka Matolića,

Ono što daje posebnu specifičnost ovom broju, a što je redovna praksa časopisa je da se pojavljuju određeni specijalni temati koji su posvećeni pojedinim autorskim ličnostima. U ovom dvobroju su četiri takve tematske cjeline. Jedna je posvećena jednom od najvećih dramskih pisaca Luidiju Pirandelu, druga o narodnom učitelju Vasi Pelagiću, koji je vjerovao u prirodni lijek, kako govorи i prvi tekst o njemu, treća o piscu iz brčanskog kraja Alek-

si Mikiću i četvrta o Dragomiru Pajiću, vitezu tužnog lika jugoslovenskog filma, kako se i navodi u jednom od priloga u ovom tematskom dijelu.

Dio koji se odnosi na dramu donosi dva dramska teksta, i to: Komediju u pet činova „Brigadir“ autora Denisa Ivanovića Fonvizina koja je napisana 1769. godine, a prvi put je postavljena na scenu 1782. godine. Drugi dramski tekst je „Sretan ti rođendan“ Sladane Jovičić, u kome imaju tri lika (majka, mlađa kćerka i starija kćerka).

Segment koji se odnosi na teatar donosi priloge o Susretima pozorišta/kazališta kao metafore Brčko distrikta i Kazališnom dialogu sa aktuelnim temama.

Prvopomenuti tekst iz segmenta o teatru je karakterističan za mnogo toga što se dešavalo kroz godine na Susretima pozorišta/kazališta. U trećem mjesecu (8. marta/ožujka), druge decenije, trećeg milenijuma je 20 godina od formiranja Brčko distrikta, kao jedinstvene administrativne jedinice lokalne samouprave, pod suverenitetom države Bosne i Hercegovine. Specifičan status ove administrativne cjeline je jedinstven način rješavanja

problematičnih i traumatičnih stanja na vječno zapaljivom južnoslovenskom prostoru. Jedno dosta osjetljivo pitanje konstitutivnosti tri naroda je riješeno kroz zadowoljavajući omjer korištenja tri jezika i dva pisma, kao i ravноправnoj zastupljenosti u organima i tijelima, i drugim ispoljavajućim obilježjima.

Gotovo, uporedo sa procesom nastajanja Brčko distrikta uzdizao se i obnovljeni teatarski festival Susreti pozorišta/kazališta BiH. Sve ono što je inkorporirao Distrkt, a prije svega tri jezika, postajalo je i postalo dominantno obilježje, kao i znak prepoznavanja kazališnog festivalskog trajanja. Na taj način Susreti pozorišta/kazališta su postali svojevrsna metafora Brčko distrikta. Sve ono što je uspostavio Brčko distrikt metaforično su opisivali Susreti pozorišta/kazališta i bili, i ostali u kulturnoškom i društvenom smislu svojevrsni prenosiovi namjera i ideja ove jedinstvene lokalne administrativne jedinice.

Drugi tekst se bavi kazališnim dijalogom u društvu i načinima njegovog funkcionalisanja. Mnoštvo kazališnih komada koji se pokazuju na pozornicama fokusiraju savremenu ulogu teatra u prostor koji može biti važan konstituent sistema vrijednosti ili njegovih bitnih perceptivnih scenskih valera. Kazališni dijalog sa aktuelnim društvenim temama koje turobno svakodnevno pulsiraju u životu čovjeka moguće je ostvariti kroz tri segmenta pozorišnog čina: Jedan segment su pojedinačni elementi svakog scenskog komada koji vode dijalog sa svakodnevnicom. Drugi su veće cjeline ili partnerski dijalozi, dok su treći segment komunikacijski obuhvati predstave kao cjeline. Sva tri navedena segmenta se međusobno nadopunjaju kreirajući kao konačni cilj jedinstvenu teatarsku poruku u predstavi kao zaokruženoj cjelini.

Dio koji se tiče filma u časopisu donosi rad o patrijarhalnom modelu nježnog oca i oca kao stuba obitelji u filmskim ekranizacijama. U radu se predstavlja način na koji su kroz film opisane sekvence patrijarhalnih normativa očinstva u BH društvu. Jedan od najupečatljivijih, ako ne i najsnažniji medij koji ostvara uticaj na mase je film. Kroz svoje djelovanje omogućuje subjektu identifikaciju sa datim predloškom radnje kroz pokretne slike. Tradicionalni obiteljski odnosi, a prije svih oni koji se tiču očinstva kao bitnog obilježja patrijarhata najslikovitije, a i najkonvencionalnije se mogu interpretirati i predstaviti kroz filmsku umjetnost. To je tipičan kontekst tradicionalnog modela društva.

Dio koji je posvećen Luidiju Pirandelu donosi tragediju u tri čina „Henrik IV“ ovog autora. Tu su i tekstovi „Pirandelova potraga za pozornicom“ u kome je dat prikaz scenskih postavki Pirandelovih komada na južnoslovenskim pozornicama, zatim „Duhovito poigravanje sa konvencijama realističkog pozorišta“ Dragana Klaića u kome se govori o ukorijenjenosti Pirandela u građanski buržoaski svijet. Takođe tu je i tekst o aktancijalnom modelu analize drame „Šest lica traži pisca“.

Sadržajni i estetski okvir i izraz časopisa „Susreti“ nameću se i kao kulturnoški spoj više umjetničkih disci-

plina i drugih oblika saznanja, kako onih naučnih, tako i nenaučnih. Stvarati ovakav časopis je neubičajan i ozbiljan stvaralački izazov koji predstavlja spoj drame, teatra, filma, proze, poezije, estetike i drugih vidova i rodova izražavanja. Na stranicama ovog časopisa dolazi do potpunog „stvaralačkog izmirenja“ među suprostavljenim pogledima i nazorima određenih kreativnih spoznaja. Napuštajući u dosta tekstova tradicionalne i konvencionalne forme spisateljskog ispoljavanja uredništvo časopisa se okreće ka interdisciplinarnom pristupu i uvođenju novih metodoloških diskursa tretmana određenih tema. Na taj način se poštaje intertekstualni kontekst stvaranja i duh epohe u kojoj nastaju konkretni radovi. Smisao i osjećaj za navedene dvije dimenzije predstavljaju mjeru poetike i estetike časopisa „Susreti“.

TEATAR U POTRAZI ZA IDENTITETOM

Piše: Mladen Bićanić

U istoimenoj Pirandellovoj drami šest lica traži pisca, no potraga je to, između ostalog, i za njihovim stvarnim ili imaginarnim, identitetima. U mostarskoj predstavi „Identitluk“ osam protagonisti traga za vlastitim identitetima, ili barem onim što smatraju da se može skrivati za tim pojmom. Predstava je nastala u koprodukciji Hrvatskog narodnog pozorišta, Narodnog pozorišta i Studija za izvedbene umjetnosti iz Mostara, autorski je to projekt redateljice Tanje Miletić Oručević i glumačkog ansambla a izvedena je u zahtjevnom ali i iznimno uzbudljivom istraživačkom procesu, druge večeri XXXVII Susreta pozorišta/kazališta u Brčkom. Scenografiju i kostim potpisuje Sabina Trnka, muziku Husein Oručević, a dramaturgiju izuzetno bitnu za komad, Dragan Komadina.

Kako je predstava nastala? Redateljica je dobila prijedlog Međunarodne organizacije za migracije za predstavu, ona je odabrala Mostar, kao mjesto nastanka, a za polaznu osnovu odabrani su eseji Amina Maloufa iz knjige „Ubojiti identiteti“ odnosno „U ime identiteta“ i komad je praizведен koncem prošle godine. Odigran je i na ovo-godišnjim 39. Pozorišnim/kazališnim igramama u Jajcu, a selektorica Tina Laco, kao obrazloženje, navodi: „U ovome se autorskom projektu nominalno poigrava s pojmom identiteta sufiksom – tluk – time se nagovještava „lokalni karakter“, ali i ironizira, monologe i dramske situacije lokalnog (i nacionalnog) poimanja vlastitog identiteta. Predstava je građena na principu nagle izmjene različitih suprotstavljenih emenata – na početku, kroz verbalna, komička nadigravanja i isprazni pamfletizam, glumci grade tipove, da bi poslijе, kroz iskazanu ranjivost i strah, pokazali intimne osobitosti svojih likova. I tome da se teško išta treba dodati.

Amin Malouf /1949./ libanonski je romanopisac i esejist, živi i radi u Francuskoj, i autorima predstave svakako je bio najveći izazov kako jedan u osnovi nekazališni narativ, dakle esejističko štivo, oživjeti na sceni i preobući ga u kazališno ruho. Dramaturg Dragan Komadina taj zajednički rad i postupak sa glumcima ovako opisuje: „Riječ je o vrlo zahtjevnom i uzbudljivom istraživačkom procesu za glumce koji su kroz improvizaciju stvarali dijaloge, monologe i dramske situacije. Ovi su monolozi u dramaturškom smislu poslužili kao polazno višeglasje kojim je stvoren scenski svijet u kojem su likovi bolno slični u insistriranju na kolektivističkim verzijama doživljaja svijeta. „Identitluk,“ na iznimno satiričan i duhovit način progovara o kontaminiranosti velikim nacionalno-povijesnim naracijama, o zastrašujućem zadahu prošlog rata oko čijeg početka, tijeka i ishoda još uvijek ne

možemo postići bilo kakav konsenzus“.

Redateljica, Tanja Miletić Oručević, u programskoj knjižici predstave, zapisuje: „Scena je magični prostor koji ima svoje rituale i svoje zakonitosti, a jedna od najvažnijih je da s nje ne smijemo docirati, poučavati gledaoca kao dijete i učiti ga o onome što treba misliti... Kompletna struktura predstave nastala je kroz vođenje improvizacije glumačkog ansambla“.

Predstava počinje kao neki uobičajeni seminar koji će se zvati „u ime identiteta“, kreće vrlo bezazleno, kroz viceve i pošalice, postupno nam se otkrivaju likovi koji komad nose ali sa njihovim otkrivanjem, neprimjetno ali potom sve silovitije, nastaje kaos - međusobna vrijedanja, svadje, psovke, netrpeljivost, gotovo fizički napadi. Identitet, barem ono kako ga ti likovi doživljavaju, osjeća se ugrožen, brani se, i u toj obrani ne bira sredstva, bez obzira da li je riječ o obrani nacionalnih, vjerskih ili rodnih mitova, stereotipa i duboko ukorijenjenih i skrivenih zabluda. Od početnog citata Amina Maloufa: „Ljudi su više sinovi nego očevi svoga vremena“ neće ubrzo ostati puno, maske i krinke padaju, ogoljena lica traže ne samo svog pisca, oca na koga će se nasloniti, nego i prije svega zamišljeni, imaginarni identitet u koji će se sakriti i njime prekriti sve ono bitno i ljudski vrijedno što posjeduju.

Raspalmsalu borbu oko tako nevažnih stvari okončat će nešto što je iznad njih – moćna i nepredvidiva priroda. Potreban je, naime zemljotres da sve to okonča, da ih vратi u prirodno stanje stvari, da uvide gdje su – a dugo će scenom ostati lebdjeti pitanje jednog od sudionika „ZNA LI IKO GDJE SMO?“

Predstavu igraju vrlo predano i sa velikim žarom Ajla Hamzić, Fatima Kazazić Obad, Amela Kreso, Ivo Krešić, Jelena Kordić Kuret, Nedim Malkočević, Dražen Pavlović i Ivan Skoko.

TRAGANJE U MRAČNOJ SOBI I „IDENTITLUK“

Piše: Srdjan Vukadinović

Gotovo su tri decenije kako se u južnoslovenskom društvenom ambijentu pojavljuje par, gotovo, istovjetnih problema i pitanja na koje se nikako nema ili se ne pojavljuje valjani odgovor, koji bi relaksirao vrlo zapaljive odnose među različitim grupama. Pitanja su istovjetna iz razdoblja u razdoblje i daleko se od pomisli da će dati zadovoljavajuće rešenje. Kada se malo odmakne u nekakvoj pomirljivosti ili se bar tako misli, ponovo se određenim reakcijama sve vraća na početak. Građani ambijenata koji imaju slične kulturološke odlike, koji govore jezikom koji svi razumiju i ne treba im prevodilac, ostaju zbumjeni stanjima koja ih „vrte u krug“ i koja im ne omogućavaju da u svojim društvenim prohtjevima idu dalje i dalje.

Jedno od takvih pitanja i stanja koje prizvodi traumatična stanja u regionu je pitanje identiteta. Identitet-sličnosti su gotovo istovjetne kod većine tragalaca za rješenjem ovog pitanja, pri čemu se uvijek nalazi u atar onog drugog ili trećeg nastojeći, na jednoj strani da se obezvrijede nečiji pokušaji i bliskoj ili daljoj prošlosti u smislu definisanja identitetske cjeline, a na drugoj da se preotmu pojedine kulturološke i druge vrednote na koje mnogo njih polaže prava. Takvo nerazumijevanje,

osim nedostatka tolerancije, pokazuje i izražene sličnosti među identitetskim različitostima koje ne pokazuju ništa drugo do to da su južnoslovenski areali međusobno isprepletani i da su se često konstituisali u određenim trajućim dualitetima. I umjesto da se traganje za sopstvenim identitetskim specifičnostima shvati kao vrijednosni napredak, isti je kočnica razvoja koja prizvodi suprostavljenosti. Protivurječnosti i stereotipije su uzrok sukobljavanja među identitetskim grupacijama koje su na prostoru južnoslovenskog ambijenta dovode do ratnih i dekonstrukcijskih stanja.

Pošto nema pomisli o ozbilnjnom traganju da se pitanje identiteta pojasni ili razjasni, onda je radi sprečavanja daljnih protivurječnosti najbolje taj fenomen posmatrati kroz humor i izokretanje stvari na onu smiješnu stranu, koja zapravo pokazuje besmisao napora da se grupe nadgornjavaju ko je bolji od koga, ko je zaslužniji za svjetsku istoriju, da li je ulica nazvana zvučnim imenom ili čiji su preci i potomci zaslužni za „napredak“ društva. Takav pristup je primijenjen i u predstavi „Identitluk“ autorice i rediteljice Tanje Miletić Oručević, koja je izvedena u zvaničnom dijelu programa XXXVII Susreta pozorišta / kazališta BiH.

Polazeći od tekstova Amina Maaloufa objavljenih u knjizi „U ime identiteta“, kroz organizaciju seminara pod istovjetnim nazivom od strane izvjesne nevladine organizacije, a uz pomoć evropskih institucija, autorska ekipa predstave „Identitluk“ nastoji objasniti razliku između pojmove identiteta i pripadnosti. Kroz scensko tumačenje predstavnika svih pripadajućih pripadnosti uspijevaju to uraditi i u narativnom, ali i u pozorišno tragačućem projektnom smislu. Ova predstava je, na konkretnim primjerima, veoma bitna u smislu koproducijskog rada dva mostarska teatra, Narodnog pozorišta i Hrvatskog narodnog kazališta, što u producijskoj praksi pokazuje značajan napredak u razumijevanju identitetnih svojstava.

Predstava „Identitluk“ je scenski leksikon svih lutanja i izvora suprostavljenosti među grupama, koje egzistiraju u južnoslovenskom ambijentu po pitanju identitetetskih obilježja. Doživljavajući identitet u užem značenju onog mnoštva koje pojedinac posjeduje (etničko, nacionalno ili religijsko) zanemarujuće se jedna i jedinstvena obilježavajuća odlika identiteta, a to je čovjek. Svi mogu imati više identiteta, ali je samo jedan koji ih obilježava i definije, a to je identitet čovjeka. Taj identitet kao da nestaje i da se izgubio negdje u besplodnim trvenjima oko nacionalnog ili vjerskog identiteta koji su samo jedan podi-

dentitetski diskurs i vid ispoljavanja. Mostarska predstava nastala u koprodukciji dva teatra iz Grada na Neretvi pokazuje da sve razlike koje su ih dijelile u identitetetskom smislu nestaju pred nečim što se jedinstveno zove pozorišna/kazališna predstava. To, dakle, pokazuje da se identitetetski problemi najmanje mogu riješiti kroz formu seminara ili radionica koje organizuju nekakve međunarodne organizacije kojima je isključivi cilj „namicanja para“. O identitetu se ne priča. Identitet ne živi kroz projekte nevladinih organizacija ili međunarodnih institucija, koje ne razumiju ili su daleko od njega, problem suživota na južnoslovenskom prostoru. Identitet se živi u punom svom kapacitetu kao fenomen koji obilježava čovjeka. A svemu drugome treba prići sa humoreskne strane kako to čine protagonisti predstave „Identitluk“. Ako se ne shvati da je osnovno identitetetsko obilježje pojedinca ono da je ČOVJEK, i da se sva druga svojstva izvode iz toga, onda je to površno i banalno shvatanje toga fenomena. Jer, ako se naglabanje o identitetu svede, samo, na ono mnoštvo obilježavajućih i suviše glasnih segmenata, onda bi isti predstavljač traganje za crnim mačkom, u mračnoj sobi koji u suštini ne postoji.

ZAŠTO JE „IDENTITLUK“ VAŽAN BELFASTU

Piše: Dževdet Tuzlić

Po predlošku i kao plod inspiracije esejima francuskog Libanonca Amina Malufa „U ime identiteta“, „Identitluk“ HNK Mostar, Narodnog pozorišta Mostar i Studio za izvedbene umjetnosti Mostar, autorski je projekt koji se, na tragu Maoufa, sveobuhvatno bavi složenom temom identiteta, njegovih vrijednosnih valera i uloge u političkom i svakodnevnom životu pojedinca u jednom kutku jugoistočne Evrope.

Mostarski umjetnici istražuju mikrosociološko okruženje prostora gdje žive i rade, propituju okolnosti u kojima žive kao protagonisti predstave, ali i kroz vizuru svojih stvarnih života.

Radnja je smještena u mizanscen seminara o dijalogu i toleranciji jedne medjunarodne nevladine organizacije gdje se redateljica Tanja Miletić-Oručević suočila „sa magičnim prostorom scene koja ima svoje rituale i zakonitosti“.

A izvedbenu dimenziju takvih zamisli preuzezeli su glumci, od čije pojedinačne uspješnosti improvizacija, predstava prerasta u sasvim osobenu cjelinu, a svaki lik originalno, koji kroz vlastitost i znanje o identiteima, govora o stereotipima kolektivnih identiteta.

Da pažnju gledatelja nije nimalo jednostavno držati u neprekinutom kontinuitetu, svjesni su i dramaturg Dragana Komadina i redateljica Miletić-Oručević, a svakako i svaki glumac ponaosob. Zato se pribjeglo principu brzih izmjena ključnih aktera-govornika, odnosno učesnika seminara. Publika je, pak, zamišljena kao akter sa marge scenskog prostora učionice, koja treba da prepozna „vlastitost“ u političkom vremenu ili se nasmije karikaturalnim predodžbama „o svojima“ ili „onim drugima“, te se suoči sa zapitanosti o vrijednostima koje nas okružuju.

Izvedbom u Brčkom, to, na žalost, nije bilo izvodivo. Epidemiološke mjere su glumce ostavile na vjetrometini vlastitih rečenica i misli, tako da se može samo naslućivati kako bi bilo da je publika bila u dvorani. Ili zamišljati kako će reagirati na TV snimku predstave, što je vrijedno rješenje u datim okolnostima „okovanosti“ u vremenu COVID-a 19.

Predstava „iscjeljenja“, poput filma Alena Drljevića „Muškarci ne plaču“, gdje je filmskim jezikom mnogo jednostavnije prevladati prezasićenost zadanim prostorom. Ali kolektivna igra i pojedinačne glumačke ostrušćenosti, kad se na njih „upali“ reflektor na sceni, doprinose da se polukružni scenski prostor doima kao osebujna galerija likova, koji, svaki za sebe, nosi izvedbenu privlačnost. Neosporna je vrijednost „Identitluka“ jer su sve osmisli teatri „sa ove i sa one strane Neretve“, te je, kao predložak, idealna platforma za suočavanje sa vlastitom zarobljenošću u kolektivnim identitetima i suočavanje sa unutarnjim razvalinama tranzicijske stvarnosti.

Ali je još važnije što tekst i igra u sebi sadržavaju osjećanje univerzalnog, te mogu biti poduka na mnogim geografskim dužinama i širinama širom svijeta. Zašto ne Belfastu, čak i više nego Mostaru !?

Jer identitet je tek jedna činjenica o nama samima, a cjelinu ličnosti čini mnogo širi vrijednosni spektar. Tako da je Mostar samo metafora za takva suočavanja. A miljenici boginje Talije ga ujedinjuju. Možda budu i podstrek političarima pred izbore koji su na pragu. „Identitluk“ je predstava sa plemenitom misijom. Nakon što je odgledamo, „Haj’mo na fuka“ !!!

KRAJNJI REZULTAT JE PREDSTAVA

Razgovarao: Suvad Alagić

Sabina Trnka, umjetnica iz Sarajeva - diplomirana slikarica, autorica je scenografije i kostimografije u predstavi "Identitluk". Radi se o koprodukcijskoj predstavi Narodnog pozorišta u Mostaru, Hrvatskom narodnom kazalištu u Mostaru i Studiju za izvedbene umjetnosti.

Poštovana i uvažena Sabina Trnka, možemo li dobiti, za početak, neko-liko umjetničkih značajki iz vašeg dosadašnjeg angažmana u tetatu?

Ne bih se cirala dosadašnji angažman na nekoliko predstava. Ono što je meni značajno je ukupnost angažmana u skoro svim profesionalnim pozorištima

ma u Bosni i Hercegovini, suradnja sa značajnim rediteljicama i rediteljima, glumicama i glumcima i svim ostatim kolegama i kolegicama u okviru mnogo projekata na kojima sam učestvovala.

Mediji nakon ili uoči predsatve, uglavnom akcenat stavlju na glumce i reditelje, direktora pozorišta i druge, a meni se nekako čini da se nepravedno pričično zaobilaze scenografi i kostimografi, bez kojih, također, nema predstave. Da li ste saglasni sa ovom konstatacijom?

I da i ne. Predstava može nastati bez scenografa/kinje i kostimografa/kinje. Moje mišljenje je da svaka predstava treba da ima stručne ljude za taj posao. Dalje, pitanje je koliko ja i moje kolege želimo biti akcentovani. Ipak, mediji ne treba da kostimografiju i scenografiju i autore tog dijela predstave ignorisu. Stavljanje mene, od strane medija, kao autora scenografije i kostimografije, u prvi, drugi, treći... plan, nije toliko bitno. Meni. Bitan je krajnji rezultat tje predstava.

Koliko, kako i na koji način ste se pripremali u predstavi „Identitluk“?

Ne mogu se sjetiti koliko tačno, ali pripreme za bilo koju predstavu, kad je moj dio posla u pitanju, počinju nekad i nekoliko mjeseci prije prve čitaće probe. Ukratko, pripreme su počele čitanjem teksta, razgovorom sa rediteljkom Tanjom Miletić Oručević. Kroz razgovor došle smo do idejnog rješenja. Nakon toga idu skice i realizacija istih. Kroz proces prisustvovanje na probama. Rad sa tehničkim sektorom i konačno vizualizacija svega toga na sceni.

Da lis te Vi osobno zadovoljni obavljenim poslom u predstavi?

Da.

Da li je novac, ipak, ponekad problem, jer živimo već duže vrijeme redukcionalizma i rececije, pogotovo u kulturi?

Novac kad je kultura, odnosno potrebe kulturnih institucija, u pitanju je uvijek problem. Veći problem od samog novca je svijest onih koji određuju koliko novca treba biti u onome što se zove budžet za kulturu, pa samim tim i svijest o značaju kulture za Državu. Budžeti za realizaciju, konkretno predstava, su često nedovoljni. Ponekad nam je zaista čudno kako dovedemo cijelovitost jedne predstave do kraja s toliko malim budžetima. S druge strane, nije toliko čudno jer ljudi koji rade na realizaciji predstave rade to prije svega iz velike ljubavi prema teatru. E sad, to i ovi koji izdvajaju novac za kulturu moraju prepoznati i ozbiljno stati iza svega.

Da li ste trenutno anagažovani na nekom novom projektu i kojem?

Da. Trenutno sam u fazi pripreme za predstavu "Kretkanje" po tekstu autora Almira Bašovića, u produkciji NP Tuzla. Reditelj predstave je Aleš Kurt.

Kako ste zadovoljni predstavom „Identitluk“ u cjelini?

Zadovoljna sam. Predstavu je publika jako dobro prihvatile - što je najbitnije. Kvalitet je prepoznat i od strane struke. Predstava je već nagrađena na nekoliko festivala i od strane publike i od strane stručnog žirija.

Ovaj put u Brčkom Festival kazališta/pozorišta odvija se u dvorani Doma kulture, ali bez publike. Svi listom smatraju da je to veliki hendičep, ali epidemiološke mjere moraju se poštivati?

Ogroman hendičep. Predstave su tu, prije svega, zbog publike. Znam koliko je teško glumcima/icama igrati ispred praznih sjedišta. Živimo nenormalno vrijeme i moramo se držati svega onoga što ide u korist sigurnosti publike, glumaca i glumica i svih ostalih koji su na sceni i van nje. Nadam se da će naredni festival biti onakav kakav i treba biti - svečan i pun publike."

Vaša poruka publici i akterima ovogodišnjeg regionalnog 37. Festivala teatra u Brčkom!

Bice bolje. Čuvajte se i uživajte u festivalu koliko možete.

SLIČNOST ILI IDENTIČNOST RAZLIČITIH LJUDI KOJI PRIPADAJU ISTOJ NACIONALNOJ ILI VJERSKOJ SKUPINI JE VELIKA ILUZIJA OD KOJE LJUDI MASOVNO PATE U BIH

Razgovarala: Sanita Jerković Ibrahimović

Predstava „Identitluk“ rađena je po motivima eseja Amina Maaloufa „U ime identiteta“ i autorski je projekt rediteljice Tanje Miletić Oručević, dramaturga Dragana Komadie i glumaca. Pozorište je uvijek imalo privilegiju da govori na komičan ili na satiričan način o tabu temama koje se obično „kriju pod tepih“.

Kakvo je po vama shvaćanje identiteta, i da li je naš narod netolerantan prema različitome i dan danas?

U Bosni i Hercegovini, kao i u cijeloj bivšoj Jugoslaviji, zbog političkih događanja zadnjih decenija ljudi su skloni identitet razumjeti prvenstveno, ili čak isključivo kao nacionalni i vjerski identitet. Kod nas je odgovor na pitanje o nečijem identitetu tako deklaracija nacionalne i vjerske pripadnosti, iako pojам ljudskog identiteta u sebi sadrži toliko mogućnosti, toliko osobina, toliko različitosti. Na sličan način problem poimanja identiteta je doživio i Amin Maalouf u svom rodnom Libanonu, pa tako

u knjizi *U ime identiteta* (znakovito, drugi prijedlog tog naslova je *Ubilački identiteti*) piše o opasnostima takve redukcije čovjekovog bivstovanja na nacionalnu i vjersku pripadnost. Maalouf divno objašnjava da je identitet zapravo čovjekova jedinstvenost, neponovljivi zbir osobina ličnosti pojedinca, da je identitet pojedinca različit od identiteta najbližih mu osoba, brata, oca, supruge. Stoga je sličnost ili identičnost različitih ljudi koji pripadaju istoj nacionalnoj ili vjerskoj skupini velika iluzija, iluzija od koje ljudi masovno pate u BiH.

Da li je ova predstava podrška marginalizovanim, i da li ona to uopće može biti danas?

Predstava *Identitluk* pokazuje da su u Bosni i Hercegovini potencijalno marginalizirani svi ljudi, a naročito su marginalizirani oni koji ne žele da misle glavom kolektiva, koji se ne identificiraju sa jednom od nacionalnih i vjerskih skupina toliko da bi joj prepustili sve svoje ljudske prerogative. Ona ne govori direktno o onim skupinama ljudi koji su zaista u našim društвima marginalizirani, ali pokazuje kojim se to mehanizmima neko isključuje, koji to načini mišljenja dovode do toga da neko nije dovoljno „mainstream“ čovjek i građanin, nego zaslužuje biti izguran negdje sa strane. Upravo zadrtost, papagajsko ponavljanje izlizanih fraza i sakrivanje u stazu predstavljuju put ka marginaliziranju ljudi i čitavih grupa.

Kako je nastala ova predstava, koliko su glumci mogli uticati na njenu strukturu, i da li je postava koja je igrala zadovoljila sve potrebno?

Predstava je nastala veoma zanimljivim i inovativnim postupkom tzv. „devised theatre“. Početna tačka istraživanja i građenja materijala bila je knjiga Amina Maaloufa „U ime identiteta“. Ona je poslužila kao osnov za stvaranje improvizacija, situacija, monologa, koje su glumci stvarali na sceni, ali i samostalno pripremali. Kroz probe na sceni te improvizirane materijale smo razvijali i nadograđivali, a na samom kraju fiksirao ih je i pribilježio dramaturg Dragan Komadina. Kroz ovakav metod rada udio glumaca u predstavi je vrlo aktivan i stvaralački, oni su donijeli strukturu predstave na kompleksniji način nego što je to slučaj u izvođenju napisanog dramskog teksta. Naravno, važan je bio i odabir materijala, na probama se pojavilo mnogo ideja i mnoštvo izvrsnih, zanimljivih i duhovitih improvizacija koje smo radili, ali, nažalost, nisu sve mogli naći svoje mjesto u ovoj predstavi, sa žaljenjem smo neke morali odbaciti u korist kompaktne cjeline. Mislim da je ovo za glumce bio vrlo interesantan, svjež i inspirativan rad. Ja sam također uživala, bilo je veliko zadovoljstvo pratiti njihovu kreativnost i u ne tako tipičnim i poznatim zadacima.

Kakve su reakcije publike na ovu predstavu?

Reakcije publike su izvanredne. Predstavu smo odigrali više puta u Mostaru, na scenama Narodnog pozorišta i Hrvatskog narodnog kazališta i za svaku predstavu se tražila karta više. Imamo, što je posebno zanimljivo, dosta gledalaca koji predstavu gledaju dva, tri, pa i više puta. Imali smo gostovanja predstave u okviru projekta u kom je nastala – igrali smo je u više BH gradova, u oba entiteta, i baš svuda su reakcije publike bile sjajne. Nakon predstave organiziramo razgovor s publikom i tu su ljudi u svakom gradu dijelili s nama svoje oduševljenje predstavom i, što je možda još važnije, svoje uvjerenje da ovakva predstava, govoreći o apsurdu nacionalizma u Bosni i Hercegovini, ipak donosi neku katarzu, neko pozitivno rješenje, neki zaključak o tome da je ljudskost i

solidarnost ipak jača od iskrivljene nacionalističke ideo-logije. Na Pozorišnim igramama u Jajcu dobili smo nagradu publike.

Živimo u vrijeme pandemije, u vremenu neizvjesnosti i straha. Kakvo je Vaše mišljenje kada je riječ o ovogodišnjim Susretima pozorišta u Brčkom, te igranju predstava bez publike kako bi se ispoštovale epidemiološke mjere. Da li ste o tome razgovarali sa ansamblom, i kakve su njihove reakcije na tu činjenicu. Da li to predstavlja problem glumcima jer uvek su bili stava da povratne reakcije iz publike itekako utiču na samo izvođenje predstave?

Moram priznati da me odluka Susreta da se predstave igraju pred potpuno praznom salom začudila. Istovremeno se u BiH i u regionu (još uvjek) igraju predstave za smanjeni broj gledalaca, u salama se održava distanca, sve se detaljno dezinficira, maske su obavezne. Meni se čini da takva situacija ne predstavlja veću opasnost od mnogih situacija u kojima se ljudi stalno nalaze, na poslu, u prodavnici, da ne govorim da nije zabranjeno sjedenje u kafanama, u kojima gosti ne nose maske jer piju piće. Ono na što bih ja željela skrenuti pažnju je činjenica da su u ovom trenutku u pozorištu mnogo ugroženiji glumci nego gledaoci. Glumci se ne mogu distancirati u svom mizanscenu, oni ne mogu nositi maske. A ipak na sve to pristaju, jer žive za svoju umjetnost. U svakom slučaju bih organizatorima Susreta, koji su odlučili tako radikalno zaštititi brčansku publiku, poručila da zaista treba cijeniti pristanak glumaca da rizikuju svoje zdravlje i igraju. U slučaju *Identitluka*, radi se o satiri, smijeh i reakcije publike su, naravno, vrlo bitan dio te predstave, tako da mojim glumcima sigurno neće biti lako da zamišljaju jednu normalnu situaciju i interakciju. Ipak vjerujem da će oni odlično odigrati predstavu, jer se radi o sjajnim, talentovanim pojedincima i vrlo uigranom i skladnom ansamblu.

I za kraj, pozorište u vremenu pandemije uopćeno, ali i u Mostaru?

Pozorište u vremenu pandemije željno iščekuje vakcinu da se vrati samom sebi. Pozorište u Mostaru – ako se apstrahira pandemija – nikad bolje!

КАРАКТЕРИ ИЗГРАЂЕНИ НА СТЕРЕОТИПИМА

Пише: Миљана Ђурђевић

Улогом Сафете Хаџавдић у представи “Идентитлук” Ајла Хамзић је својим доприносом и потврдила и поништила сам наслов представе дајући нам тако подстицај за размишљање о свим неспоразумима везаним за ове просторе

На овогодишњим сусретима Позоришта у Брчком играте у представи “Идентитлук”. За улогу у овој представи сте недавно добили награду, а како је истакнуто успјели сте одиграти атипичну и аутентичну улогу која у себи обједињује традиционалну и савремену жену. Шта вам је била водиља?

Сви ликови у представи Идентитлук настали су кроз два и по мјесеца дуг процес индивидуалних и колективних импровизација потакнутих Маалоуфовим есејима. Свако од нас имао је задатак да изгради карактер базиран на одређеним стереотипима везаним за поједине идентитетске одреднице. Та карактерна црта, оно што чини наше ликове тродимензијоналним, је зрице људскости, оно са чим публика емпатише када се ољуште слојеви гrotеске. У мом случају, у питању је било религијски аспект идентитета. Управо је та тежња да пронађем баланс између традиционалних и савремених вриједности, из перспективе мог лица, оно што ме водило кроз тај про-

цес. Драго ми је да је жири на Мостарској лиски то препознао.

Колико је заправо тешко или лако остварити зна чајне ангажмане младом глумцу?

Тешко је дати тачан и директан одговор на ово питање. Имам срећу да сам запослена у Народном позоришту Мостар. Међутим, поготово у доба пандемије, прилике су јако ријетке, скоро да и не постоје. Али је важан индивидуални рад и труд. То се увијек исплати.

Чекате ли с нестрпљењем нове улоге, које ће то бити?

Да. Тренутно у НПМ радимо на новој представи, Ново Нормално Схов, у режији Ивана Леа Леме, његовој ауторској представи насталој по мотивима текста “Твоје тајно оружје у борби против неукротивог целулита” савременог шпанског драматичара Ињига де Харе. Радујем се премијери.

Можете ли нам открыти и на чему бисте вољели да радите, а још нисте?

Недавно сам имала прилику радити са грчким редитељем Тхеодоросом Терзопулосом на представи “Тројанке”. Играти трагички лик је посебно искуство, и вољела бих поново играти трагедију.

По чему ћете највише памтити протеклу сезону?

Протеклу сезону обиљежила је пандемија и лоц-клоун. Прије само годину дана, не бих вјеровала да ће играње пред петнаесторо људи у публици постати нешто сасвим нормално. Данас се радујем када имам прилику играти уопће. Надам се да ће се ситуација убрзо стабилизирати, и да ћемо убрзо поново заиграсти пред пуном салом.

Мислите ли да млади људи данас довољно по сјећују културно-умјетничке догађаје?

Мислим да поприличан број младих људи по сјећује позориште и културне догађаје, када се одржавају. Данас је тешко говорити о томе, када представе, изложбе и концерти увек овise од епидемиолошке ситуације. Суд о инволвираности младих у културни живот могли бисмо донијети тек када би понуда била разноврснија и већа.

Promišljanje o identitetu je kod svakoga drugačije. Svi smo mi slojeviti i imamo više identiteta

Razgovarala: Anđelka Đurić

Glumac Ivo Krešić, sa veoma zapaženim raskošnim talentom i upravo ovdje vrijedi naglasiti da se njegov rad može vidjeti i u pozoršnim, filmskim i televizijskim ostvarenjima. Sa nama je nesobično podjelio neka svoja shvatanja, a mi smo ga upitali, koliko je moguće, zapravo da nam pobliže objasni lik Nenada Kovačevića kojeg i igra u pozorišnoj predstavi "Identitluk", koproducijska predstava HNK Mostar, Narodnog pozorišta Mostar i Studija za izvedbene umjetnosti...

Meni je pripala čast da igram ulogu i predstavim lika po imenu Nenada Kovačevića. On je u predstavi, koju ste naveli u prvom pitanju, jedan dio mozaika koji je nastao raspadom bivše Jugoslavije. Živi s mamom, ide na seminare i govori o pravima rudara i radnika. Freelancer je, glavni tajnik asocijacije nevladinih udruga „Trust me“. Ima profil na instagramu, voli dobru hranu, ali kod žena nema neki naročit uspjeh.

Sa čim se sve, u predstavi koja je odigrana u brčanskom Domu kulture, suočava Nenad Kovačević?

Suočava se sa seminarom koji se ne odvija na uobičajeni način, što znači da na promjene ne utiče svako na isti način, jer baš u tim promjenama dolazi do toga da ličnost počne da se gubi i u svakodnevnom životu, što mogu reći da se to upravo i događa kod mlađih osoba.

Kako Vi njegujete svoj identitet? Da li biste mogli podjeliti neki savjet našim čitaocima?

Promišljanje o identitetu je kod svakoga drugačije. Svi smo mi slojeviti i imamo više identiteta. Kod mene je možda onaj najdublji upravo glumački. Mislim da bismo se svi skupa trebali opustiti. A što se tiče njege - u zdrevom tijelu zdrav duh.

Koliko je teško ili lako sačuvati svoj identitet na prostoru BiH u 21. vijeku?

Ja vam nisam prava osoba za odgovoriti na ovako kompleksno pitanje. Meni nije problem. Nekima valjda jeste. Nisam gledao dnevnik zadnjih petnaestak godina a portale ne pratim, pa ni ne znam dokle se došlo, ko vodi i koji je rezultat.

Da li biste voljeli podjeliti sa nama neke vaše planove za naredni period? Ako da, koji su? Postoji li mogućnost da ćemo Vas uskoro gledati na malim ekranima, opet?

Planovi su „prihvpatati stvari“. Biti bez plana. I živjeti... Mislim da je ova 2020. godina svima pokazala da nam je džaba planirati. Bit će nekih projekata, nešto što sam radio u 2018. i 2019. bi trebalo uskoro biti prikazano na TV ekranima, a od 2021. godine očekujem med i mlijeko.

Ovo nije vaše prvo gostovanje na Susretima pozorišta/kazališta? Očekujete li pobedu?

Nisam prvi put u Brčkom, bio sam s HNK Mostar i

ranije. Lijep grad, lijep festival, a i privatno sam dolazio više puta. Od ovih Susreta očekujem da nitko ne fasuje koronu i da se vratimo kući živi i zdravi. Očekujem dobru igru s kolegama. Pobjeda bi bila slatka.

Biografija:

Ivo Krešić (Mostar, 1979.), glumu je završio na Fakultetu humanističkih nauka Univerziteta "Džemal Bijedić" u Mostaru u klasi prof. Tanje Miletić Oručević. Kao član ansambla HNK Mostar ostvario je **uloge u predstavama** "Chick lit", "Kraljevo", "Didak – svjetlost iz Hercegovine", "Identitluk" itd. Autor je monodrama "Otirač" i "Smeće", koje je realizirao u vlastitoj produkciji.

Od filmskih i televizijskih uloga vrijedi istaknuti sljedeće: "Strike back" (TV serija, osma sezona), Sky One (UK), 2019./2020.; "Dunjin veo" (predprodukcija), Cinemax (US), 4:2 (dugometražni film), 2019.; "General" (TV serija), 2019.; "Uzvodno prema zapadu" (kratki film), 2019.; "Drugo ime ljubavi" (TV serija), 2019.; "General" (dugometražni film), 2018.; "Počivali u miru" (TV serija), 2017.; "Mrtve ribe" (dugometražni film), 2017.; "Obrana i zaštita" (dugometražni film), 2013.

Dobitnik je nagrade za najbolju sporednu ulogu na Mostarskom filmskom festivalu (MOFF) za ulogu Brice u filmu "Mrtve ribe" Kristijana Milića. Osim pozorišnih, televizijskih i filmskih projekata zapažen rezultat ostvario je i **u književnosti**. Njegov roman prvenac "I dođe mjesec maj" nagrađen je na Fondaciji za izdavaštvo FBiH, a koautor je i zbirke poezije "Usred grada tmurna nalaktih se da povratim".

Naučimo se iskrenije smijati vlastitim predrasudama i stereotipima

Piše: Alma Kajević

Predstava "Identitluk" čiju dramaturgiju potpisuje sjajni Dragan Komadina želi "p(r)okazati kako je pogled na svijet, po kojemu se treba i mora solidarizirati samo s „našima“ jer pripadaju našoj zajednici, a mlake među „nama“ treba kazniti ili ih barem odbaciti kao izdajnike, zapravo supstrat i ne tako daleki eho ratova vođenih 90-ih godina prošlog stoljeća".

U Brčkom ste rado viđeni, a svaki puta donesete nam poneko osvježenje. 2016. godine predstava „Drang nach Westen ili Prodor na Zapad“ čiji ste autor bili Vi, proglašena je za najbolju predstavu u cjelini, te dobila „Zlatnu statuu Vijećnice i Grada Brčko“, a i žiri publike se složio sa mišljenjem stručnog žirija. Također ste dobili Statua „Zlatno pero“ za najbolji dramski tekst suvremenog bh. pisca. Prije dvije godine zaista smo uživali u predstavi Ravna ploča, a ove godine Susrete pozorišta u Brčkom obogatila je predstava „Identitluk“. Vjerujem da svaka predstava nosi i drugačiji izazov. Pred kakovom vrstom izazova ste se našli Vi u ulozi dramaturga predstave Identitluk?

Iznimno mi je drago da sam kao koautor, odnosno

dramaturg predstave "Identitluk" ponovno u službenom programu Susreta kazališta u Brčkom, jer me, kako ste podsjetili, lijepo uspomene vežu za ovaj festival. Ono što povezuje sva moja sudjelovanja, kao dramskog pisca ili dramaturga na ovom festivalu jest činjenica da su sve predstave od kojih su neke pobrale veliki broj nagrada – kao što je "Prodor na Zapad ili Drang Nach Westen", režirale dvije moje drage kolegice s kojima sam zapravo dosada najviše i surađivao – Lajla Kaikčija i Tanja Miletić Oručević. Ovo je lijep povod i prigoda da im se još jednom zahvalim na dosadašnjoj suradnji i povjerenju. Iz tog uzajamnog povjerenja, oslojeni na vrlo inspirirajuću zbirku eseja Amina Maaloufa "U ime identiteta" krenuli smo Tanja i ja razvijati i redateljsko-dramaturški okvir za "Identitluk" i zahvaljujući upravo tom dugogodišnjem privatnom, ali i kreativnom poznanstvu uspjeli skupa s ansamblom, sjajnim kolegicama i kolegama iz Hrvatskog narodnog kazališta u Mostaru i Narodnog pozorišta Mostar, iznjediriti predstavu čiji scenski život nije mogla zaustaviti ni ova pandemija. Ukratko, veći izazov predstavlja danas u ovim okolnostima organizirati gostovanje ove predstave, nego što je bio sam rad na njoj – ne zato što nije bilo kreativnih izazova, nego zato što se cijeli proces odvijao u jednoj vrsti poznatog i sigurnog inkubatora koji se stvori kroz godine zajedničkih projekata.

Predstava je interesantna i zbog koprodukcije dva mostarska teatra. Možete li nam kao publici malo približiti taj kreativni proces sa dva pozorišta ali i mnogo improvizacija?

Nakon predstava "Ajmo na fuka", "Mrtve ribe plivaju na leđima", gdje je koproducent bilo i BNP Zenica, te "Što te nema" nastalu u suradnji s NP RS iz Banjaluke, ovo je dakle četvrta koprodukcija s NP Mostar u zadnjih pet godina. To je gotovo jedna koprodukcija godišnje, tako da je naša međusobna suradnja već postala amblematična, kako na gradskoj, tako i na nacionalnoj i regionalnoj razini. Možemo reći kako se i kroz ovu predstavu pokazalo da srž svake, ma kako promišljene i odgovorne institucionalne suradnje, zapravo predstavlja glumačka sinergija, odnosno spremnost glumaca iz oba ansambla da vlastite potencijale i kvalitete stave u funkciju uspjeha cijelog projekta, ne samo kao glumci, nego i kao

ravnopravni koautori. Njihova spremnost da se aktivno uključe u ispunjenje zadanog redateljsko-dramaturškog okvira kroz brojne improvizacije koje su se kasnije konenzirale u čvrsto izvedbeno tkivo jest jedan praktični podsjetnik s kakvim glumačkim arsenalom raspolažemo, ne samo u ovoj predstavi, nego i u ovim ansamblima.

Polazište za predstavu bila je zbirka eseja Amina MAALOUFA "U ime identiteta". Arapin kršćanin sa francuskom adresom služi se često izrazom "ubojiti identiteti", a predstava „Identitluk“ upravo i želi otvoreno upozoriti na opasnost od zamjene pojma identitet pojmom pripadnosti. Nažalost, mi na ovim prostorima smo svjedoci kako upravo ovo dovodi do razvoja opasnih ideja sa katastrofalnim posljedicama. Predstava Identitluk je u Mostaru izazvala pravu euforiju. Možemo li na osnovu toga izraziti nadu da smo kao društvo napravili bar malo pomaka na razgraničavanju ova dva pojma ili smo i dalje duboko u tom začaranom krugu?

Vrlo smo svjesno izabrali političku satiru kao žanrovsko oruđe kojim Maaloufov vrhunski filozofsko-moralni registar s izraženom mirotvornom ili bolje reći pomiriteljskom potkom, spajamo u interpretativnom smislu sa širokim spektrom glumačkih sredstava - od imitativno-farsično-karikaturalnih dionica do dramom nabijenih emotivnih vrhunaca, i tako zapravo još jednom na jedan duhovit i zabavan način progovaramo o licu i naličju ko-

lektivnih identiteta. Ne možemo, naravno, tvrditi da ćeмо s ovom predstavom ostvariti nekakav veliki iskorak na razini društva, ali nas kao gledatelje predstave itekako može potaknuti da se, ako ništa, naučimo još šire i iskrenje smijati vlastitim predrasudama i stereotipima.

Ovogodišnji Susreti pozorišta u Brčkom održavaju se u specifičnim uslovima, zbog pandemije je sve nekako redukovano, pa i sama publika. Ipak, Brčko je odlučilo da bude grad teatra. Koliko je, po Vama, bitno da se, u vremenu kada se pandemija sve više odražava na rad i repertoare bosanskohecegovačkih pozorišta, ne prekida tradicija održavanja ovakvih događaja?

Svaka čast organizatorima što nisu pokleknuli pred pandemijom i što su osigurali da se Susreti kazališta u Brčkom održe i ove godine. Svaka izvedba uživo je za glumce, ali i za kazalište u cjelini u ovakvim vremenima velika pobjeda. Misliti na zdravlje danas možda više nego ikad znači misliti i na mentalno zdravlje ljudi, a u tom smislu odlazak u kazalište, ma u kako reduciranim obliku, i uz najstrože epidemiološke mjere, jest svojevrstan lijek i terapija.

IDENTITLUK NI(JE) IDENTITET

Piše: Dejan Jovičić

Program drugog dana ovogodišnjih Susreta u Brčkom obilježilo je Narodno pozorište Mostar u koprodukciji sa Studijem za izvedbene umjetnosti i Hrvatskog narodnog kazališta (HNK). Osmočlana glumačka postava u sablasnim epidemiološkim uslovima, bez publike, odigrala je predstavu „Identitluk“. Ovo malo remek-djelo po sadržaju je itekako ekvivalentno specifičnoj sredini Distrikta. Suočavanje dominantnih bosanskohercegovačkih identiteta, protagonizovala je i glumica Narodnog pozorišta u Mostaru Amela Kreso, tumačeći komičnu ulogu Lejle Peco.

„Identitluk“ jestе nastao po Maaulofovim esejima ali zapravo ovo je jedan autorski projekat Tanje Miletić Oručević i cijelog asnambla jer ste svi vi tragali za odgovorom šta je naš identitet, kako ga razlikovati od nacionalne pripadnosti. Šta je vama bio lični motiv?

Identitluk je nastao po motivima Amina Maaulofa i to nam je bila polazna tačka i sav ostali tekst u predstavi koji se čuje, napisali su sami glumci za svoje likove. Po tome je dosta neobičan. Jednostavno, mi smo našli polaznu tačku od koje smo ispitivali razne vrste identiteta. S obzirom da kod nas u Bosni i Hercegovini, svi identiteti su svedeni na razinu vjerskih zajednica, tako da nam je to bila dobra polazna tačka od koje smo razvijali cijelu priču. Kroz improvizacije, istraživali smo, bio je to dugack i težak proces ali na kraju ispala je jedna predstava izuzetno zanimljiva za publiku.

Prvi put ste u Brčkom, a Distrikt je specifična sredina, koliko je ovo podneblje dobro za predstavu „Identitluk“?

Mi smo s predstavom „Identitluk“ obišli skoro čitavu Bosnu i Hercegovinu zato što smo dobili prijedlog Međunarodne organizacije za migracije (MIO) da radimo ovaj tekst i oni su tražili da igramo 22 predstave po cijeloj Bosni i Hercegovini. Mi smo jedan dio odradili, korona virus nas je usporio ali očekujemo da će i ovo proći i taćemo projekt okončati. U svim gradovima gdje smo do sada igrali, predstava je izvanredno prihvaćena jer posle predstave napravimo jedan razgovor sa publikom gdje mi

postavljamo pitanja publici kako shvataju predstavu. U stvari, to je jedna jako dobra interakcija i povratna informacija koliko je ovo važan projekat za Bosnu i Hercegovinu. Nažalost, u Brčkom nećemo imati publiku, nadam se da ćemo uspjeti pročitati neke komentare na našu predstavu.

Zbog čega izdavajte svoju ulogu u predstave „Identitluk“? Da li ste zadovoljni njome?

Moja uloga je dosta komična i ona je jedna od onih žena koja radi u nekom ministarstvu ali u stvari su to ubačeni ljudi preko veze koji ništa ne rade osim što hodaju po hodnicima. Jednostavno, jedan je od likova kojeg sigurno znate u svojoj bližoj okolini.

Da li vam kao umjetniku, pandemija pravi poteškoće u pripremi uloge?

Dosta teško pošto je gluma jako specifičan posao, nemoguće je diržati distancu 2 metra i držati masku na licu. Međutim, uz sve to ipak smo uspjeli da u Hrvatskom kazalištu koji je partner sa Narodnim pozorištem kao i Studio za izvedbene umjetnosti napravimo dvije predstave, tako da smo jako ponosni na to, zaista je bilo izetno teško ali na kraju imamo dva dobra projekta.

Koliko je teško glumom i umjetnošću prikazati heterogenosti apsurda sa kojim se suočavamo u našoj zajednici, uzimajući u obzir sve raznolikosti?

To je veliki izazov za nas glumce, to je u stvari dio našeg posla da istražujemo sve te anomalije u društvu i da ih predstavimo na sceni u nekom obliku koji se traži u datom momentu na sceni. Tako da nama to u stvari nije teško, više nam je lijepo.

Sredinom dekade ste bili umjetnička direktorica Narodnog pozorišta u Mostaru? U kakvom sjećanju je ostao taj period?

Umjetnička direktorica sam bila godinu dana. S obzirom na svoj odabir, radila sam u isto vrijeme i predstave i posao umjetničke direktorice. Nakon godinu dana sam morala odustati. Bilo mi je previše, nisam mogla stizati na sve obaveze a pošto sam pedantna, želim svaku obvezu koju preuzmem da završim sigurnošću da je to u redu. Nisam bila zadovoljna svojim radom, tako da sam morala prekinuti. Taj posao mi je jako drag, pa ćemo vidjeti šta budućnost nosi.

ПОЗОРИШТЕ ЈЕ У СЛУЖБИ НАРОДА

Мирела Мијачанк Кордић, алтернација је за лик Еме Марић

Пише: Дејана Крстић

С обзиром да су глумци писали текстове за своје ликове, Ви сте као алтернација већ добили написан текст, шта сте своје унијели у лик?

Првобитно је ову улогу тумачила Фатима Мима Казазић Обад и она је градила лик. Глумци су настојали да у ликове унесу своје ставове, своја размишљања и животна искуства. Међутим, када сте алтернација у представи, јако је битно да не имитirate никога. Ја сам ипак у тај лик унијела и себе. Ја сам на лик који је градила колегиница Мима донијела уградила своје ставове и размишљања. Као особа која долази из Славоније можда могу боље сагледати идентитете који су овде у Босни и Херцеговини.

С обзиром да сте у Босну и Херцеговину доселили, како то ми и наши идентитети изглеждамо људима са стране?

Ја сам се прије 13 година доселила у Мостар и заљубила сам се у тај град и људе. Нажалост, нисам у политику која нас дијели. Она је та која заправо ствара тај идентитет, не ми људи. Ја сам дошла у Мостар, не знајућу ништа о том граду, нисам знала да је подијељен, и као особа из Славоније, која је Хрватица живјела сам у источном дијелу Мостара, тачније бошњачком. Ту су кренули моји први проблеми које

сам ја заправо касније уврстила у моју представу. То није нешто што ја било коме замјерам, јер сматрам да ме то очврснуло као човјека, научило много тога и сматрам да баш ми који дођемо са стране најбоље видимо да разлике заправо не постоје. Моја сестра се зове Санела, ја сам Мирела, а ми смо Хрватице, значи вјера нема никакве везе, битно је да смо ми сви ту и како каже представа на крају „Ништа није важно, осим нас“.

Која је та основна порука коју ова глумачка екипа настоји послати?

Шта се то треба дододити код нас, да би се народ ујединио. Понекад ми се чини да је за то потребна нека велика несрећа, ево као ова сада са овим вирусом. Сви смо заједно у истом проблему и сназаје нас исте болести. Можда је баш то нешто што се треба дододити да се народ уједини и да види да нема баш никаквих разлика међу нама. То ми и представљамо у овој представи, када дође до велике несреће и сви смо исти и тада постајемо једно.

С обзиром на поруку представе, какве су реакције публике у БиХ?

Публика нас воли где год да играмо. У Јајцу је представа освојила награду публике. Где год да одемо три до четири пута се враћамо на бис и мислим да то најбоље говори о самој представи. Пуно људи након представе, што је јако занимљиво, остане сједити на својим мјестима. Публика не излази одмах. То је оно што је нама драго, јер видимо да смо оставили неки траг на њима, да су бар неки од њих отворили очи и видјели да заиста ништа није битно осим нас.

Рекли сте да политику кривите за раздор међу људима, да ли позориште има ту улогу да људе уједињује и да ли у томе успијева?

Па требало би. Позориште је ту у служби народа. Позориште је ту да отвара очи. Да помаже људима, да помаже потлаченима. Ова представа је требала играти у 22 града у БиХ, али нас је корона зауставила у томе. Надамо се да ћемо играти више када ово све прође. Овакве представе се требају играти посебно у мањим мјестима, тамо где нема културе, јер нема позоришних кућа које би им отвориле очи.

SVE TE IDENTITETE MI VIDIMO OKO SEBE

Razgovarala: Danijela Regoje

Predstava „Identitluk“ polazište ima u knjizi „U ime identiteta“ Amina Maloufa. No, ovaj komad je nastao na probama, jer ste vi kroz improvizaciju stvarali dijaloge, monologe i dramske situacije i tako pokazali da sve može biti teatar?

Pa da, to nam je i bio najteži dio, jer je najlakše kada vam donesu tekst i vi igrate, kada vam kažu to je tekst, kažite to i to, odnosi su ti i ti, i vi igrate. No, ja bih samo na početku naglasio da je ovo autorski projekat Tanje Miletić Oručević, ansambla predstave i dramaturga Hrvatskog narodnog kazališta Dragana Komadine. Mi smo premijeru ove predstve imali malo prije ove pandemije, u decembru prošle godine. A što se tiče uloge ona jeste malo drugačija, naprsto zato što sve uloge koje dobijete da igrate, za njih dobijete i tekst, redatelj ima neku točnu ideju kako bi on to vodio i onda je to puno lakše, a ovdje je bilo potpuno drugačije. Ovo je stvaralački proces gdje svih osam ljudi na sceni, uz redateljicu i dramaturga, pokušavaju nešto stvoriti samo iz neke ideje. Tako da je to puno teže nego raditi neki konvencionalni tekst. Mi smo se, pa mogu reći mučili, ali to je bila slatka muka, jer su dobre kolege, redateljica i svi koji su angažovani na ovoj predstavi, tako da smo uživali radeći. Tekst nije teatarski, ali mi smo pokušali nešto napraviti od njega, a nagrade koje smo već dobili za ovaj komad kažu da je to koliko-toliko uspješno.

Igrate Antu Šarca, katolika, vjernika, koji svoj identitet poistovjećuje sa nacionalnom pripadnošću. Koliko je bilo zahtjevo, ali i izazovno igrati jedan ovakav lik?

Sama moja uloga je bila malo lakša za odigrati, u odnosu na cijelokupan ovaj proces kroz koji smo prošli dok smo stvarali ovu predstavu. Lakše je bilo jer sve te ljude, sve te njihove identitete, pa i onaj lika kojeg ja igram, mi vidimo oko sebe. Svaki lik na sceni i publika večeras koja

nas je gledala u sali i oni koji su predstavu pratili putem televizije, kao ni svi oni koji su već pogledali predstavu, znaju. Mi smo do sada mnogo puta igrali ovu predstavu, jer imamo ugovor sa IOM-om (op. aut. Međunarodnom organizacijom za migracije) da moramo odigrati 20 predstava unutar BiH i nakon svake predstave imamo razgovor sa publikom, nešto kao okrugli sto. I prilikom tog razgovora sa publikom ja uvijek postavim pitanje „znate li bar jednu osobu iz ove predstave?“. I svi se slože da znaju svakoga, jer to je predstava i o nacionalizmu i pogrešnom tumačenju identiteta.

Kažete da nakon igranja predstave pričate sa ljudima, kakve su još njihove reakcije? Šta njih interesuje, znaju li oni uopšte šta je identitet? Znaju li odgovoriti na neka pitanja koja vi postavljate u ovoj predstavi?

Znaju li odgovoriti, pa to ne bih mogao reći, ali pokušaju odgovoriti, kao i svi mi. Poprilično svaka sredina isto reagira, a to je da i oni sve te ljude, o kojima mi govorimo u predstavi, viđaju, kao i taj neki nacionalizam koji se događa i ta neka netrpeljivost, jer predstava ima i poruku na samom kraju, ali da ne otkrivam previše zbog onih koji će je možda nekada pogledati. Tako da je svima milo kada čuju i vide to, jer predstava krene u jednom tonu, a završi se u drugom tako da svi imaju jako pozitivne komentare. A vratiću se opet na pitanje, znaju li rješenje, pa ne bih rekao da i mi znamo. Tako da smo svi mi pokušali ovom predstavom naći neko ne rješenje, nego postaviti pitanje. Ovom predstavom zapravo i mi postavljamo pitanja o našim identitetima. Kada smo radili ovu predstavu poprilično smo se bojali reakcije publike. Nismo znali hoće li biti zaprepašteni, hoće li im to biti ogavno, super, da li će im biti smiješno ili možda i ne. Ništa nismo znali, ali igrajući smo shvatili da ona u svim sredinama funkcioniра podjednako. Reakcija publike je doslovno podjednaka gdje god da smo do sada igrali.

Pandemija korona virusa promijenila nam je živote, tako se i predstava igrala u posebnim uslovima bez prisustva većeg broja publike. U sali su bili samo novinari i žirii, posebne su ovo okolnosti i za vas glumce?

Da. Mi smo igrali već četiri ili pet predstava pod uvjetima pandemije gdje nije bilo publike koliko je trebalo biti. Inače, predstava je jako tražena i bivale su pune sale dok smo je igrali, sada je, nažalost, sve drugačije. Jednostavno ne može joj prisustvovati veliki broj publike, ali mi moramo nastaviti igrati. Ja bih se ovom prilikom želio zahvaliti publici. Svakom gledatelju i gledateljici koji su odvojili svoje vrijeme, ugrozili sebe da bi došli pogledati predstavu i podržati kulturu. Od srca vam hvala!

MALUFOV ESEJISTIČKI RAZRAČUN S NEPRIJATELJIMA SVAKE SLOŽENOSTI

Etnički masakri uvijek se odvijaju pod najljepšim izgovorima – pravda, jednakost, nezavisnost, pravo naroda, demokracija, borba protiv privilegija. Ono što se dogodilo u različitim zemljama krajem dvadesetog i početkom dvadeset i prvog vijeka trebalo bi da nas učini nepovjerljivima svaki put kada se neki pojma univerzalnog smisla upotrijebi u okviru nekog konflikta identitetskog karaktera.

Libansko-francuski romanopisac Amin Maluf već je svojim "trivijalnim" i u startu neizabranim biografskim generalijama noćna mora za svakog ljubitelja "čvrstih identiteta", za svakog slavitelja paganskog kulta Roda: rođenjem hrišćanin – opredjeljenjem (uslovno) agnostik ili barem antiklerikalac – kojem je maternji

jezik arapski, dakle jezik svete Knjige islama Kur'ana; grkokatolik upisan u matičnu knjigu protestanata; Levantanac koji piše svoje knjige na francuskom. Sve što je poslije radio u životu samo je ovu zbirku tobožnjih paradoksa – tobožnjih jer, recimo, nije nikakva Viša Zapovijest da Arapin mora biti musliman (ili da Srbin

mora biti pravoslavac, ili Hrvat katolik, o Crnogorcima da i ne govorimo), nego je to samo jedan od uvriježenih pojednostavljajućih stereotipa – veselo uvećavalо, a Maluf se tome nije nimalo protivio; prije bi se reklo da ga je trajno zabavljala zbumjenost sagovornika na koju je nailazio kada bi objasnjavaо “ko je i šta je”, i kada bi razlagao da on nije pola-ovo-pola-ono, jer se identitet ne dijeli na procente ili trećine: on je jedan i jedinstven, ali beskrajno složen, sastavljen od niza komponenti, od kojih svaku pojedinačnu dijelimo s nekim drugim ljudima, ali samo njihova suštinski neponovljiva “kombinacija” čini ono što jedinku razlikuje od neke druge jedinke. Suptilno svjedočenje o “vlastitom slučaju” i pronicljivo, a u osnovi nepretenciozno promišljanje tog pitanja na širem, “planetarnom” planu, to je lajtmotiv i okosnica knjige “Ubilački identiteti”, Malufovog eseističkog razračuna s neprijateljima svake složenosti.

Ovakvo gledanje na identitet prst je u oko svakoj ideološkoj naraciji, a osobito onoj koja se poziva na krute, svete i nepromjenjive kolektivne identitete, na mitologizirane i obogovorene tradicije, na “zavjete otaca” (majke, vidi vraka, nemaju “zavjete” dostoјne sinovskog sljedbenštva: one uvijek šute i trpe, to je njihov jedini, nametnuti zavjet, njihova multivjekovna omerta); pozivanje na “tradicije” kao nekakve subuniverzalne, “specifično naše” vrijednosti koje imaju opravdati, čak opjevati, ovu ili onu nepodopštinu, jedna je od karakterističnih lukavih strategija identitetom-manipulišućeg-uma; Amin Maluf ovome ne suprotstavlja puku ignoranciju, jer je svjestan toga da nismo rođeni juče, i da se historijsko pamćenje ne može naprsto “previdjeti”, pa će poslije svi živjeti duго i sretno. On ima drugo rješenje: “Tradicije zasluzuјu da budu poštovane samo u onoj mjeri u kojoj su dostoјne poštovanja, to jest tačno onoliko koliko one poštuju osnovna prava muškaraca i žena. Poštovati ‘tradicije’ ili diskriminatorene zakone, znači prezirati njihove žrtve”. Da, prezir prema žrtvi: teško je bolje, lapidarnije, preciznije, bolnije opisati duševno stanje onih koje je zahvatilo posvemašnji etički relativizam bezuvjetne borbe za Našu Stvar, koja god bila. Maluf bi se, već iz ovoga je vidljivo, mogao nazvati svojevrsnim, ne teološkim nego identitet-skim agnostikom, čovjekom kojem je ta već i “spolja” lako uočljiva multikomponentnost vlastitog identiteta pomogla da sagleda relativnost i neograničene manipulativne potencijale identitetske naracije kao lukrativnog i hiperproduktivnog žanra u vrijeme Pobune Masa devetnaestog, dvadesetog, a bogme i ovog vijeka.

Esej “Ubilački identiteti”, kao svojevrstan kompendijum Malufovih razmišljanja na ovu temu, dragocjen je primjer trezvenog i dosljedno nad-ideologiskog tretmana svih onih vajnih Osjetljivih Pitanja na kojima su pali i mnogi vanserijski umovi – o učenim budalama, vazda onoliko brojnijim, da i ne govorimo – i superioran primjer kako uistinu libertinski intelektualac može da se izbori s avetima one konradovske “identitetske hysterije” a da

se istovremeno othrva iskušenju da cijelu paletu problema koje otvaraju zatucani, parohijalni nacionalizam ili vjerski fundamentalizam (ali takođe i olako zapadnjačko “liberalno” preziranje “varvarskog” i “fundamentalno nedemokratskog”, za-demokratiju-nesposobnog Drugog) nadmeno “apsolvira” kao irrelevantne, i tako se isuviše lako izvuče iz stiske.

U “Ubilačkim identitetima” Maluf se s lakoćom poznavaoca kreće kroz savremene etničko-vjerske konflikte, od onog bliskoistočnog do ex-jugoslovenskog, kao i kroz aporije one nastajuće habermasovske “postnacionalne konstelacije” evropskog Zapada i, na drugačiji način, američkog Sjevera, pokazujući koliko su svugde deprimirajuće slični mehanizmi kreiranja i održavanja predrasuda o Drugom, parazitiranja naci-demagoga na Lošim Sjećanjima, isuviše lagodne zloupotrebe čuvene, tobože tako nevine Ljubavi Za Otadžbinu u svrhe podjarmljivanja Drugog, ali tako da slatkorječivošću “defanzivne” naracije zavedeni Podjarmljivač ostane duboko ubijeden u svoju neupitnu moralnu ispravnost, u pravednost Branioca Svog Identiteta od agresivnih, zavojevačkih nasrtaja zlih (do)nosilaca Razlike... Iznad svega, kao čovjek čiji je identitet suštinski obilježen hrišćansko-islamskom kontroverzom, Maluf u “Ubilačkim identitetima” ispisuje malu, priručnu komparativnu studiju hrišćanskog i islamskog fundamentalizma – ili, pak, primjera i historijskih perioda zamjetnije otvorenosti i tolerantnosti prema Drugom unutar tih “jednobožačkih sljedbi”, što bi rekao Slobodan Šnajder – nekada i sada, pokazujući kako ni u toj priči nema mjesta olakim kvalifikativima o civilizacijama sudbinski predodređenim za jedno ili drugo.

T. P.

КУЛТУРОМ АНУЛИРАТИ ПОДЈЕЛЕ

Пише: Маја Ковачевић

Друге вечери 37. Сусрета позоришта одиграна је представа „Идентитлук“ која је ауторски пројекат Хрватског народног казалишта, Народног позоришта и Студија за изведбене умјетности из Мостара.

Фестивалски разговор са глумцима Ивом Крешићем и Недимом Малкочевићем, модератор Џевдет Тузлић започео је чињеницом да ова представа покушава да исприча о свим подјелама које су у свијету присутне и да се кроз примјер Мостара, из сфере културе, те подјеле желе анулирати на неки начин.

Глумац мостарског Хрватског народног казалишта Иво Крешић каже да представа проговара о једној универзалној људској вриједности, а то је идентитет, за који каже да је слојевит у свима нама, али да, када о њему говоримо, мислим само на један, зависно од подручја из којег долазимо и чиме је оно оптерећено. Истиче да људи често у живљењу имају више идентитета и да често заборављају да његују те идентите, који су и љепши и вриједнији од оних идентитета које прокламирамо.

„Оно што је универзално у овој представи, што би се на Белфасту могло примијенити, је да требамо послушати другог и другачијег, како други и другачији гледа и дише, да оно што је код другог човјека другачије нама не треба да смета, него да нас ти различити идентитети могу зближити“, каже Крешић.

Зато Џевдет Тузлић наводи примјер Тузле као средине у БиХ у којој је највише дошло до зближавања свих идентитета које, како каже, његује не само БиХ, него и овај дио Балкана.

Констатује да је Недим Малкочевић, глумац тузланског позоришта са тавим осјећајем искуства, не случајно, био гост у представи, те да је дао трећи поглед на идентитете.

Малкочевић је био поносан на чињеницу да је Тузла баш таква средина каквом је описао Тузлић, те да је упркос ратним страхотама, Тузла његовала његује мултикултуралност, због чега може бити свијетао примјер наше будућности.

Малкочевић у представи „Идентитлук“ глуми лик темпераментног Србина којег је сам изабрао да брани. Истиче, да су исту слободу у избору ликова имали сви глумци у представи за коју каже да је коауторска свих учесника.

„Заиста сам желио да браним тај начин промишљања кроз тај идентитет који носи сјеме корова који се шири и који се никако не може уништити. Сматрам да у нашој земљи не треба да имамо перцепцију да уништавамо тај коров него да

га сузбијамо. Кроз младе људе и будуће генерације требамо такву врсту идентитета сузбијати, а не убијати. Мислим да је то проблем у нашој земљи, јер из визуре другог идентитета желимо да, на један одређени начин, убијамо други идентитет“, каже Малкочевић.

Иво Крешић за лик Ненада Ковачевића којег глуми каже да је дијаметрално супротан од њега због чега му није било лако да га створи.

„Често за себе говоримо да смо нешто што нисмо и он је, као и остали ликови око њега, упао у ту замку, у тај 'Идентитлук' и постао је човјек који није требао да постане. Јако је било тешко пронаћи на моменте на који начин он може издоминирати, провоцирати. Драган Комадина ми је пуно помогао у драматургији самог лика“, појашњава Крешић.

Џевдет Тузлић даље констатује да је „Идентитлук“ антибиотик нашег друштва са чим су се сложили глумци. Малкочевићу се то Тузлићево запажање посебно допало и истиче да је радећи на овој представи схватио да у нашој земљи већи проблем од било којег идентитетарног обрасца јесте криминал и корупција, јер сви идентитети су наслоњени једни на друге због користи, што су и показали ликови у представи кроз друштвене функције које обаваљају.

„Када би се вратили на најобичнијег човјека, када би му пружили шансу да достојанствено живи, видјели би да уопште нема проблема са својим идентитетом“, напомиње Малкочевић.

Малкочевић и Крешић кажу да је публика прихватила представу, да су реакције људи исте у свим срединама у којима су је одиграли, те да је прије вируса корона пунила сале. Истичу да би вољели да „Идентитлук“ значајније утиче на наше друштво и да може да констатује шта су то његови проблеми.

Милован Витезовић

АФОРИЗМИ О ШЕКСПИРУ

Наслов и избор Предраг НЕШОВИЋ

Прочитавши шта је све Шекспир написао, у одушевљењу сам поверовао да није постојао!

* * *

Шекспир можда није постојао онда, али је данас ту!

* * *

Шекспир је своју драматуругију засновао на љубави.
Зато се код њега сви толико мрзе!

* * *

За Хамлетову, за Офелијину, за смрт Ромеа и Јулије
и за још сијасет сличних дела, Шекспир је осуђен на
вечност!

* * *

Бен Џонсон је писао добре комедије, а његова је трагедија што је био Шекспиров исписник!

* * *

Хамлет је на сцени без излаза!

BRČKO | **БРЧКО**
GRAD | **ГРАД**
ТЕАТРА | **ТЕАТРА**